

תכנית מפתח - לחינוך מוסיקלי ולקשר עם הקהילה

בשיתוף עם

ביה"ס לחינוך מוויקלי, המדרשה למוזיקה, מכללת לוינסקי לחינוך

לכבוד

מנהלי בתי-הספר, מורים ומחנכים

תכנית "מפתח" לקראת קונצרט - על תרבות הקשב

שלום רב,

רוב התלמידים הנחשפים לעולם המוסיקה האומנותית-המערבית בבתי-הספר, אינם מכירים את כללי ההתנהגות והנורמות הנדרשות במהלך הופעות מסוג זה. מתוך ההנחה שמרבית בני הנוער נוהגים להשתתף במופעי ג'אז, פופ או רוק, מן הראוי לעורר את המודעות לגבי תרבות הקשב והצפייה האופיינית לכל אחד מהם ולעמוד על ההבדלים בינם ובין הקונצרט הסימפוני-הקלאסי.

כידוע לכם, תכנית "מפתח" מקיימת סדרת הכנה הכוללת מפגשים מוסיקליים אינטימיים בין כתלי בית הספר בביצוע הרכבים קאמרליים מונחים בביצוע נגני התזמורת; הקונצרט הסימפוני המתקיים בהיכל התרבות הנו חולייה מרכזית ונקודת שיא בתהליך הסמסטריאלי.

המפגשים המוסיקליים הבית-ספריים מחייבים נורמות קשב וצפייה זהות לאלו הנדרשות בהיכל התרבות. אלה הראשונים המתקיימים בין כתלי בית הספר מזמנים ביטוי נרחב לכללי תרבות האירוח, קבלת הפנים ויחס מכובד לאומנים המבצעים.

אנו מאמינות שריבוי השיחות עם התלמידים, ביוזמת מורים מחנכים, יועצים ורכזים חברתיים, טרם קיום המפגשים המוסיקליים בבית הספר וכן טרם כניסתם של התלמידים להיכל התרבות, מגלם בתוכו ערך מוסף, הנוגע לסוגיית תרבות הקשב, ההולכת ומתדרדרת בחברה שלנו בצעדי ענק.

אין מדובר בשיח רווי סגנון הטפה, אלא בקיום דיונים מקיפים ומעמיקים לקראת הקונצרטים, הנוגעים לשמירה על דינמיקה אנושית המחייבת כבוד הדדי וסבלנות.

נודה לכם על שיתוף הפעולה בקיום דיונים כתתיים אשר יבטיחו תהליך הכנה ראוי לקראת הקונצרטים וחוויה חיובית במהלכם.
מצ"ב הצעה לשיחה/דיון מקדים.

תודה מראש על שיתוף הפעולה,

ד"ר דו"ר ליכטנשטיין
מנהלת התכנית מטעם
ביה"ס לחינוך מוויקלי
המדרשה למוסיקה
מכללת לוינסקי לחינוך

אירית רוב
מנהלת תכנית "מפתח"
התזמורת הפילהרמונית הישראלית

הצעות לשיחה ודיון בכיתה

(1) מה יש בקונצרט? מי הם הנגנים העומדים על הבמה? מדוע אנשים הולכים לקונצרטים?

בתחילת השיעור, כדאי להסביר באופן כללי שההליכה לקונצרטים כבילוי חברתי החלה כבר לפני כמאתיים חמישים שנה (הרבה לפני עידן ההקלטות, ה-MP3 ושאר האמצעים המוכרים) היתה זו דרך להיפגש עם אנשים ובעיקר גם האפשרות היחידה להאזין למוסיקה.

נגני התזמורת לומדים נגינה במשך שנים רבות ועוברים סדרה של מבחנים על מנת להתקבל לתזמורת הפילהרמונית, הנמנית בין עשר התזמורות הטובות בעולם.

ניתן להשוות בין נגני התזמורת לבין כוכבים של מוזיקת פופ/רוק יחד עם הסבר על השינויים המהותיים בצורת הלבוש וההתנהגות בסוגים השונים של המוסיקה: בעוד ההקשבה למוסיקת רוק כוללת ריקודים ובגדים אופנתיים ובעיקר מעודדת השתתפות ערה של הקהל, המוסיקה הקלאסית דורשת דממה ולבוש רשמי.

מדוע הלבוש הרשמי והשקט המוחלט? מאחר שהלבוש הרשמי והאחיד של הנגנים גורם לריכוז הן אצל הקהל והן אצל המבצעים. בזמן ההכנה לקונצרט ובעת הביצוע, היצירה נובעת ממקורות פנימיים עמוקים והמגמה היא לנטרל כל גורם חיצוני המסיח את הדעת מהאמירה הפנימית העמוקה.

(2) כדאי לדבר על מימד הזמן כ"מסנן" איכות. מדוע יצירות הנחשבות "קלאסיות" מושמעות ואהובות גם לאחר 300 שנה ולעומתן קטעי מוסיקה קלה שהיו להיטים גדולים רק לפני שנתיים-שלוש נעלמו ונשכחו?

(3) מה מזמן הקונצרט?

אנו יוצאים מנקודת הנחה שרוב התלמידים אינם חשופים למוסיקה קלאסית מערבית. בית הספר מזמן את מה ש"אינו מזדמן מאליו".

אנו מבקשים לחשוף את עולם המוסיקה הקלאסית בפני התלמידים כדי להרחיב את עולם הדימויים שלהם ולהרחיב את ההתנסות השמיעתית, הרגשית והאינטלקטואלית. מפגשי ההכנה הבית-ספריים מזה, והקונצרט הסימפוני בביצוע התזמורת המלאה מזה, מעלים מבחר מכובד של יסודות השפה המוסיקלית ואת מיטב הרפרטואר האמנותי.

(4) תלמידים המנגנים בכלי כלשהו

אם יש בכיתתכם תלמיד המנגן בכלי באופן רציני (יש להפריד בין אלו הסבורים שהם מנגנים מאחר שהתנסו פעם או שיודעים לנגן קטע אחד או שניים) אפשר לבקש ממנו לספר על שיגרת האימונים; על הקושי הגדול להגיע לשלמות הביצוע; על מאפייני סגנון שעליו ללמוד כדי לבצע מוסיקה שנכתבה לפני 200-300 שנים וכו'.

ניתן להשוות בין שיגרת האימונים של הספורטאים לבין השיגרה של המנגנים. להפתעת התלמידים יסתבר שהאימונים והשאיפה למצוינות מאד דומים בשני התחומים שלכאורה רחוקים זה מזה.

(5) קבלת פנים ומאור פנים

כאשר נגנים מתזמורת חשובה מגיעים להופיע בפני קהל, נהוג להתייחס אליהם בכבוד, לשבת בשקט במהלך ההופעה ולמחוא כפיים אחרי כל קטע מוסיקלי. כמו בהצגה, אין מדברים או מתלחשים במהלך הקונצרט, אין יוצאים לשרותים ויש לכבות פלאפונים ומיני צלצולים.

ניתן להשוות את בואם של הנגנים לביקור בבית וכפי שהיה מצופה מן המארח להתייחס בכבוד לאורחיו כך יש לקבל את הנגנים בהופעה, כפי שהם יכבדו את התלמידים כאשר יתארחו בהיכל-התרבות.